

Antipestprotocol Mikadoschool

Door het geven van onderwijs tracht de school veranderingen in de leerlingen aan te brengen. Dit echter door zo goed mogelijk te kijken naar de leerling: wat heeft hij nodig, wat kan hij aan? Door zorgvuldig in te schatten welke gevolgen ons handelen heeft, en uiteraard te zorgen voor ze weinig mogelijk (vervelende) gevolgen voor de overige leerlingen. Pas dan wordt de grootste winst behaald!

SO - VSO Mikado is een verlengstuk van de ontwikkelings- en opvoedingssituatie zoals deze thuis of in een vervangende woonsituatie geboden wordt. Contacten met ouders / verzorgers zijn daarvoor onmisbaar.

We willen geen "eilandschool" zijn maar een school die met beide benen **in de maatschappij** staat en leerlingen de handvaten te bieden om in deze samenleving zo zelfstandig mogelijk te kunnen functioneren

Voor het onderwijs aan zeer moeilijk lerende kinderen is het uitermate belangrijk dat alle betrokkenen zich prettig voelen op de school. Dit geldt in de eerste plaats voor onze leerlingen. We willen ze een omgeving bieden van veiligheid, warmte en vertrouwen. We streven erna de leerlingen niet te **overvragen**, maar datgene wat ze kunnen als uitgangspunt te nemen. Ontwikkelingskansen worden aangegrepen; ook **ondervraging** mag niet plaatsvinden. De ouders / verzorgers worden zoveel mogelijk betrokken bij de school; ook zij moeten zich hier thuis voelen!

Op deze wijze leggen we de basis voor optimale ontwikkelingskansen voor de aan ons toevertrouwde leerlingen.

Pesten

1. Wat is pesten?

Het begrip 'pesten' zou je eenvoudig kunnen omschrijven als 'voortdurende en voor de buitenwereld meestal verborgen gedrag dat gericht is op het met opzet veroorzaken van menselijk lijden bij een bepaalde persoon'.

Maar om wat voor gedrag gaat het nu eigenlijk precies? Waarom gedragen mensen zich op die manier? Hoe kan het verborgen blijven? Wie worden er slachtoffer van? En waarom blijkt pesten zo moeilijk bestrijdbaar te zijn?

Pesten gaan verder dan plagen

Het is belangrijk pesten niet te verwarren met plagen. De negatieve opzet die bij pesten hoort, is bij plagen veel minder sterk aanwezig. Ook is een plagerij een meer tijdelijk iets en zijn de gevolgen niet zo ernstig. Bij pesten is er sprake van een voortdurende herhalende, kwetsende machtsuitoefening over een meestal machteloos slachtoffer. Het kan bijvoorbeeld gaan om minachtende opmerkingen over iemands uiterlijk, hobby's of interesses. Het kan ook uitlopen op lichamelijk geweld tegen de persoon: duwen, aan de haren trekken, schoppen en slaan. Doen alsof het slachtoffer gewoon helemaal niet bestaat kan echter ook een vorm van pesten zijn.

Het zondebokfenomeen

Het verschijnsel pesten is een vorm van het zondebokfenomeen. Dit fenomeen houdt in dat leden van een groep om een bepaalde reden een soortgenoot mishandelen. Het komt overigens niet alleen bij mensen voor. Het zondebokfenomeen is o.a. aangetoond binnen het gezin, het leger in kinderbeschermingshuizen, hobbyclubs en het onderwijs. Maar het is iets dat breder in de maatschappij voorkomt; denk maar aan vrouwen- en kindermishandeling. Het zondebokfenomeen is iets dat zich ook in de wereldgeschiedenis heeft voorgedaan, denk maar aan de jodenvervolging.

Kenmerken van de pester

De pester is mondiger en lichamelijk sterker dan het slachtoffer. De pester ziet zijn of haar slachtoffer eigenlijk als iets waardeloos. Het karakter van de pester is behoorlijk agressief: de pester heeft een positieve houding t.a.v. geweld, een zwakke controle over zijn eigen agressie en de neiging om agressief te reageren in verschillende situaties. Heel in het algemeen zou je kunnen zeggen dat de reden om te gaan pesten voor een groot deel terug te voeren zijn op de manier waarop die persoon thuis behandeld is. Als de relatie met de ouders al vroeg slecht was en zij maar weinig belangstelling voor het kind toonden, heeft dat een grote kans een treiteraar te worden.

Pesters kunnen zich zelf in een klas onveilig voelen en zetten hun frustratie om in agressief gedrag. Sommige pesters zijn in het verleden zelf de zondebok geweest en nemen als reactie daarop het heft in handen. Een aantal leerlingen pest omdat ze denken dat dit stoer staat, omdat ze er dan zo bij horen, omdat ze alleen op pestende manier met anderen kunnen om gaan, of omdat ze denken dat dit van hun wordt verwacht.

Kenmerken van de zondebok

De zondebok is vaak lichamelijk zwakker dan gemiddeld en heeft een negatief zelfbeeld; ziet zichzelf dus als waardeloos en onaantrekkelijk. Juist dit maakt de persoon erg kwetsbaar. In zekere zin zendt deze leerling signalen uit die zeggen: 'ik ben ongevaarlijk, pak mij niet'. Dit wordt door de pester opgevat als 'die persoon is pakbaar'. De 'pakbare' persoon zal zich niet verzetten tegen de agressie van de pester. Een dergelijke leerling zal zich terugtrekken en kan omschreven worden als de 'passieve zondebok'. Passieve zondebokken voelen zich onzeker en angstig, ze zijn gevoelig en rustig. Wanneer ze worden aangevallen gaan ze huilen of trekken zich

terug. Ze hebben een sombere kijk op zichzelf en de situatie. Ze vinden zichzelf een mislukking, stom en onaantrekkelijk. Meestal staan ze alleen en hebben ze geen enkele vriend of vriendin in de klas. Ze zijn niet agressief en plagen zelfs niet.

Vooraf door verzwijging duren pestertijen meestal lang voort. Pestgedrag is niet iets wat één of enkele keren voorkomt, maar zich lang kan voortslepen. Het kan maanden tot zelfs jaren doorgaan. De algemene oorzaken hiervoor kunnen in drie groepen ingedeeld worden:

1. Het slachtoffer durft er niet mee naar buiten te komen. De pester is namelijk vaak in staat om het slachtoffer de mond te snoeren door middel van allerlei dreigementen. Het slachtoffer is ook vaak bang dat de pestertijen erger zullen worden, of nog meer in het geheim zullen plaatsvinden, als hij met zijn verhaal naar buiten zal treden. Maar er kunnen nog meerdere redenen zijn waarom het slachtoffer niet met zijn verhaal naar buiten durft te komen. Het slachtoffer:
 - schaamt zich
 - is bang niet geloofd te worden
 - kan bang zijn 'de groep te verraden'
 - is misschien als van jongs af aan als zondebok behandeld en is dat normaal gaan vinden
2. De getuigen durven meestal niet in te grijpen. Dit gebeurt uit angst voor allerlei negatieve gevolgen. Bij deze getuigen gaat het niet alleen om klasgenoten / collega's maar ook om leerkrachten / bazen. De getuigen van de pestpraktijken zijn te onderverdelen in verschillende groepen:
 - zij die actief meepesten uit angst zelf slachtoffer te worden
 - zij die meepesten omdat ze er op een of andere manier voordeel mee hebben
 - zij die niet meepesten maar er niets tegen durven te doen, hoewel ze dat vaak wel zouden willen
 - zij die niet in de gaten hebben wat er zich afspeelt
 - zij die een hogere status hebben en die het af en toe voor het slachtoffer opnemen, zij zijn echter vaker afwezig

In feite zijn dus vaak de meeste leerlingen op de hoogte van het pesten, maar durft niemand er met buitenstaanders over te praten. Dit wordt ook wel het mechanisme van 'samenzwering om te zwijgen' genoemd. Die samenzwering is eigenlijk weer het gevolg van een ander mechanisme het zogenaamde 'omstandersdilemma'. Dit dilemma is een innerlijke tweestrijd waarin omstanders terecht komen wanneer ze met machtsmisbruik te maken krijgen: 'durf ik iets te doen of moet ik voor mijn eigen veiligheid kiezen zonder iets te doen?' Kiezen om niets te doen kan dan veiliger zijn maar vaak blijven de mensen met schuldgevoelens achter.

Daarmee komen we tot het derde punt waardoor pesten zolang kan voortduren:

3. Het pestslachtoffer wordt zelf als schuldige beschouwd. Dit houdt ongeveer in dat getuigen het slachtoffer voor een deel als zelf schuldig beschouwen. Dit om hun eigen schuldgevoel weg te duwen. Kortom: pester, slachtoffer en getuigen (mogelijk ook leerkrachten) doen er vaak het zwijgen toe. Soms krijgt het slachtoffer de schuld van de situatie en vindt er dus ontkenning van de werkelijkheid plaats. Op die manier blijft pesten lang verborgen (mogelijk voor de school maar zeker voor de ouders), wordt er niet van buitenaf ingegrepen en duurt het allemaal nog veel langer.

Ernstige gevolgen voor het slachtoffer

Pesten is een ernstige vorm van geestelijke en soms ook lichamelijke mishandeling. Veel slachtoffers beschouwen de periode waarin zij gepest werden als een zwarte periode in hun leven. Maar ook lang na deze periode blijft de ervaring onuitwisbaar in hun geheugen gegrift. Vooral als een pestslachtoffer er niet in slaagt om er al dan niet met hulp bovenop te komen dan kan dit ernstige gevolgen hebben voor zijn levensgeluk. Als het slachtoffer door ongeloof van buitenaf allen komt te staan kan het zelfs zelfmoordneigingen tot gevolg hebben.

Oorzaken van pesten

Pesten kan een aantal oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie van de pester. Als een kind een slechte verhouding heeft met zijn ouders, weinig interesse van de ouders krijgt dan kan hij een pester worden. Als agressief gedrag niet aan bod is gelegd wordt is de kans dat dit kind uitgroeit tot pester nog groter. Een kind dat thuis weinig aandacht krijgt eist deze op agressieve wijze op school op.
- Een voortdurend gevoel van anonimiteit. De pester voelt zich verloren in de groepen probeert door pestgedrag een belangrijke persoon te worden. Door de anonimiteit is er ook een gebrek aan sociale controle.
- Bij voortdurend in een niet passende rol gedrukt worden. Kinderen moeten zich gedragen in een rol die niet bij hun past b.v. typisch mannelijk of vrouwelijke gedrag. Ze moeten dingen die ze graag doen onderdrukken en andere dingen juist uitvoeren.

- Voortdurend met elkaar de competitie aan moeten gaan. Leerlingen leren hun eigen waarde af te meten aan de mate waarin ze hun klasgenoten kunnen overtreffen. Ze kunnen anderen omlaag proberen te drukken omdat ze denken zo zelf beter naar voren te komen.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas. Als leerlingen hun eigen waarde afmeten in een hoog-laag structuur veroorzaakt dit spanningen die afgereageerd kunnen worden op de zondebok.
- Een niet democratisch leefmilieu binnen de school. Mogelijk heeft de docent een 'autoritaire leiderschapsstijl'. Hij laat duidelijk merken dat hij de baas is. Dit verstoort de harmonie binnen de groep; dit levert spanningen op. Deze worden op elkaar afgereageerd.

Herkennen dat uw kind gepest wordt

Voor ouders is het over het algemeen vrij moeilijk er achter te komen of hun kind het slachtoffer is van pesterijen. Wellicht hebben opmerkelijke ouders veranderingen in het gedrag van hun kind opgemerkt, dat de eetlust verminderd of dat het kind slecht slaapt. Als u aan het kind vraagt zal het in de meeste gevallen ontkennend antwoorden. Als een kind gepest wordt dan zal het bijna altijd bang zijn en er zich voor schamen te moeten vertellen dat het op school gezien wordt als een raar, lelijk of dom kind, waarmee je beter maar niet om kunt gaan.

Als het er dan uiteindelijk toch van komt dat het kind zich bloot geeft, hoe reageer je dan als ouder? In ieder geval niet door het af te doen met een opmerking van 'ik werd vroeger ook gepest'. Ook de opmerking dat het kind er zich niets van moet aantrekken lost niets op. Neem de pesterijen serieus. Neem de tijd om het probleem van het kind aan te horen en probeer het vertrouwen te geven door te vertellen met de leerkracht over het probleem te praten en het te helpen oplossen.

Voor het oplossen is de eerste stap meestal het gesprek met de leerkracht. In sommige gevallen levert dit niks op en moet je een stapje hoger, naar de directie. Maar ook daar kan resultaat uitblijven. Ook als de school het probleem niet serieus neemt moet u als ouder dit toch doen. Steun uw kind. Ook als u denkt dat de school er niets mee doet, sta achter uw kind. In het ergste geval kunt u ervoor (moeten) kiezen uw kind naar een andere school te laten overstappen. Dit is echter geen garantie dat uw kind dan niet gepest wordt.

De visie van Mikado:

- leerlingen hebben recht op een volwaardige plaats in de samenleving
- leerlingen hebben recht om deel te nemen aan de samenleving
- leerlingen hebben recht op een eigen identiteit en hebben de mogelijkheid tot het maken van keuzes
- leerlingen worden in staat gesteld 'de ander' te ontmoeten
- leerlingen hebben recht op een totale ontwikkeling

Daarnaast hebben we een aantal waarden die we in het kader van onze visie belangrijk vinden:

- respect
- openheid
- doelgerichtheid
- flexibiliteit
- verantwoordelijkheid

De relatie tussen de medewerker van Mikado en de leerling.

De eerder genoemde uitgangspunten zijn hierin van toepassing. De bedoeling is hieraan specifieke uitgangspunten toe te voegen. Deze zijn:

- veiligheid
- attitude om zaken bespreekbaar, zichtbaar en herkenbaar te maken
- privacy
- misbruik van macht is niet acceptabel

Omgang

- We zien erop toe dat leerlingen elkaar niet plagen of pesten. We zien scherp toe op pestgedrag en melden dat bij de groepsleerkracht en de intern begeleider. We vinden een veilig klimaat erg belangrijk voor onze leerlingen.
- We letten op omgangsvormen zoals Hoe groeten we elkaar? Op welke wijze spreken we elkaar aan? Hoe worden leerlingen aangesproken (voornaam, achternaam, je / jij / U). Hierover worden afspraken gemaakt binnen het SO en het VSO.
- We handhaven netheid in groepen, gangen en toiletten; we gaan met zorg om met materialen, geven daarbij grenzen aan ook al zit de leerling niet bij jou in de klas.

- We letten op taalgebruik; wijze van vragen, het niet tolereren van schelden of het maken van discriminerende uitspraken.
- We maken zaken bespreekbaar en / of melden zaken aan collega's. in dit geval letten we wel op de privacy van leerlingen.
- bij twijfel toetsen we onze gedachten bij een collega.
- Begeleidingsgesprekken worden altijd gehouden in een 'open' ruimte. We zorgen dat we zichtbaar zijn.
- Overdadige aanrakingen van leerlingen worden vermeden.

Verzorging; lichamelijke verzorging en verzorging in relatie tot training / vergroting van zelfstandigheid.

- Leerlingen gaan niet tegelijk naar het toilet.
- Deuren van toiletten worden gesloten, mogelijk dat binnen het SO andere regels toegepast dienen te worden bij enkele leerlingen.
- Leerlingen worden verzorgd door daarvoor aangestelde medewerk(st)ers.

Privacy.

- Informatie over leerlingen en ouders worden niet in de klas of openbare ruimten besproken
- Er wordt een 'veilige' plek geboden als er dingen besproken dienen te worden
- Rapportages over leerlingen liggen niet in de klassen.

Sexuele vorming.

- Bepaalde gebaren of taal gekoppeld aan seksualiteit staan we niet toe.
- We controleren of grenzen niet worden overschreden
- We staan open voor vragen op dit terrein en zorgen dat er doorverwezen kan worden naar een vertrouwenspersoon.
- Leerlingen worden gewezen op omgangsvormen binnen en buiten de school.

Misbruik.

- We zijn alert op blauwe plekken of letsel van enigerlei aard bij leerlingen. In geval van twijfel wordt dit gemeld bij de intern begeleider en bij diens afwezigheid bij de directeur.

Wat de school kan doen

Pesten is geen probleem wat zich gemakkelijk laat oplossen. Pesten speelt zich vaak in het verborgene af. Maar ook als het bekend is dan weten we vaak niet wat we ermee aan moeten. Toch kunnen scholen wat tegen pesten doen. Pesten kan door middel van allerlei maatregelen tegen worden gegaan. Onderwijzen vergt veel inzet, geduld en incasseringsvermogen. Het gaat nu eenmaal niet alleen om het overdragen van kennis en vaardigheden. Leerkracht zijn betekend ook het doen en laten van een groep leerlingen in goede banen te leiden. Een goed pedagogisch klimaat scheppen zodat leerlingen zich veilig en gelukkig voelen en ook tot leren kunnen komen is een van de belangrijkste pijlers waarop antipest maatregelen rusten.

Ook door pestgedrag bespreekbaar te maken en geregeld onder de aandacht te brengen maken pestgedrag minder veel voorkomend. Maar, het tegengaan is niet alleen een taak van de leerkracht alleen, hij heeft er wel een belangrijke taak in.

Op sommige scholen gebruikt met een pestcontract. Dit staat hieronder geschreven maar ik denk dat dit voor onze school niet te gebruiken is.

Anti-pestcontract

Allen die dit contract ondertekenen, zullen zich aan de afspraken moeten houden, zowel op school als daarbuiten.

Afspraken:

1. Elkaar niet beoordelen op schoolresultaten
2. Je mag een andere mening hebben
3. Niet uitschelden of uitlachen
4. Niet beoordelen op het uiterlijk van elkaar
5. Niet beoordelen op de kleding van elkaar
6. Niet 'zomaar' pesten

7. Niet pesten om vrienden te krijgen
8. Niet meedoen met de pesters
9. Niet met elkaar bemoeien
10. Geen partij kiezen bij ruzie
11. Eerlijk zijn
12. Elkaar helpen als er iemand hulp nodig heeft
13. Niet na-apen